

Virtavesien hoitoyhdistys ry
c/o Kirjastopolku 5 B 13
08500 Lohja
www.virtavesi.com

VIRTAVESIEN HOITOYHDISTYKSEN MIELIPIDE 1.3.2013:

Asia: Soidensuojelun täydennysohjelma

Vastaanottaja (toimitus sähköisessä muodossa):

Ympäristöministeriön kirjaamo (kirjaamo.ym@ymparisto.fi)

1. MIELIPITEEN ANTAJA

Virtavesien hoitoyhdistys (Virho) on yleishyödyllinen, vapaaehtoistyöhön perustuva järjestö. Yhdistyksen tavoitteena on elvyttää ja kunnostaa virtavesiä. Keskeinen osa toimintaa on vesistöissä elävän luontaisen eliölajiston elinolosuhteiden turvaaminen. Tavoitetta toteutetaan esimerkiksi virtavesikunnostuksin, vesieliöiden vaellusmahdollisuuksia parantamalla (luonnonmukaiset ohitusuomat), neuvonta- ja valistustyöllä, lohikalojen ja mahdollisuuksien mukaan muidenkin vesieliöiden kotiutusistutuksilla sekä asiantuntijalausunnoin. Yhdistys on toteuttanut myös suoennallistuksia. Virhossa on mukana suomalaisia vesiluonnosta kiinnostuneita kansalaisia maanomistajista ja kalastuksen harrastajista aina alan asiantuntijoihin ja ammattilaisiin

1.1 Mielipiteestä

Virho kiittää saamastaan mahdollisuudesta lausua mielipiteensä Soidensuojelun täydennysohjelmasta. Mielestämme vastaavissa hankkeissa on ensiarvoisen tärkeää, että käsittely on julkista ja kaikilla tahoilla, joita asia saattaa koskea on myös yhtäläinen oikeus esittää mielipiteensä ja näkemyksensä asiasta.

2. YLEISESTI SOIDENSUOJELUN TÄYDENNYSOHJELMASTA

Kuten saatteena olleesta suunnitelmasta ilmenee, on Suomen alkuperäisestä yli 10 miljoonan hehtaarin suoalasta on luonnontilaisena jäljellä enää noin 40 % ja maan eteläosissa alle kymmenen prosenttia. Luonnontilaisten soiden vähennyttyä soiden luontotyyppejä ja lajeja on hävinnyt ja

suoluonnon laatu on jatkuvasti heikentynyt. Suurimpia uhkia suoluonnolle ovat vanhojen ojitusten ja kunnostusojitusten aiheuttama soiden kuivuminen sekä turpeenotto.

Suomalaisen suoluonnon, siihen liittyvien luontotyyppien, lajien, niiden muodostaman maisemaelementin ja tarjoamien ekosysteemipalveluiden säilyminen vaatii ehdottomasta välittömiä toimenpiteitä. Suojelu on erittäin tärkeä ja keskeinen toimenpide, mutta se yksinään ei riitä. Tarvitaan ehdottomasti laajamittaista ennallistamistoimintaa sekä entistä kriittisempää ja tarkempaa alueiden käytön suunnittelua ja ympäristölupien tarkastelua, jotta suoluontomme voidaan vielä säästää edes edustavimmilta ja tarpeellisimmilta osiltaan.

2.1 Soiden suojelutilanne ja suojelun tarve

Kuten suunnitelmastakin käy ilmi, on nykyinen suojelusoiden verkosto täysin riittämätön ja vahvasti painottunut vain tiettyihin suotyyppisiin ja alueellisesti maamme pohjoisempiin osiin.

Erityisen pahasti aliedustettuina ovat etenkin lähdevaikutteiset ja rehevät suoluontotyyppit sekä erityyppiset joen- ja puronvarsisuot tai ylipäänsä tulvavaikutteiset kohteet. Alueellisesti etenkin Salpausselkien eteläpuolisen rannikkoseudun ja hemiboreaalisen vyöhykkeen osalta puute on huutava. Huomattavaa on myös se, että luontaisesti pienialaisia kohteita on hyvin vähän suojelussa, tai ainakaan niin että suojelussa olisi huomioitu näiden maantieteellinen kytkeytyneisyys muihin vastaaviin lähiseudun kohteisiin.

2.2 Kohteiden valintakriteerit

Suojeluohjelmaan valittavien kohteiden kriteeristöä luotaessa on ensiarvoisen tärkeää ottaa mukaan paikallinen lähestymiskulma, koska puutteet ja suotyyppien esiintyminen sekä omaleimaiset piirteet ovat erilaisia eri maantieteellisillä alueilla.

Liian vahvasti ei tässä vaiheessa saa enää painottaa kohteiden puhdasta luonnontilaisuutta, koska luonnontilaisia, tai edes sen kaltaisia soita ei varsinkaan lähdevaikutteisissa ja rehevissä suotyypeissä enää välttämättä ole enää säilynyt. Näin ollen ennallistamiskelpoisuuden tulisi olla yksi tärkeimmistä tarkastelukriteereistä. Jotta voidaan säilyttää riittävän suuria toimivia kokonaisuuksia ajatellen niin puhdasta suolajistoa, kuin soilla kerääntyvästä ja puhdistuvasta vedestä riippuvaisia vesieliöitä, on tarpeen suojella ja ennallistaa siinä tapauksessa riittävästi maantieteellisiä lähekkäisiä pienialaisia arvokohteita.

Tarkasteltaessa yksittäisen kohteen valtakunnallista merkittävyyttä tulee asiaa tarkastella laajemmin, kuin vain kyseisen yhden yksittäisen suoalueen kautta. Muiden vastaavien kohteiden ja näissä esiintyvän harvinaisen tai indikoivan lajiston sijainti maantieteellisesti eliöiden leviämisen kannalta riittävän lähellä tulisi olla näiden kaikkien arvoa nostava tekijä, joka pakottaa huomioimaan laajempia kokonaisuuksia etenkin alueellisesti tyypillisesti pienempinä yksittäisinä kohteina esiintyvien luontotyyppien tapauksessa.

Tällainen on tyypillistä esimerkiksi Salpausselkien reunamuodostumien rinteillä tai rinteiden alla sijaitseville lähdevaikutteisille soille, jotka ovat luonnostaankin usein verrattain pienialaisia, mutta saattavat muodostaa laajemmalla alueella omaleimaisten elinympäristöjen verkoston niissä elävälle vaativalle lajistolle. Vastaavia kokonaisuuksia muodostuu esimerkiksi Lounais- ja Länsi-Suomessa asteen suuremmassa mittakaavassa riekon asuttamien suoalueiden ympärille, jolloin merkittävä osa kyseisten soiden lajistoarvosta perustuu nimenomaan riittävän tiuhaan ja laadukkaaseen sopivien suoluontotyyppien verkostoon. Verkostojen toimintakykyä voidaan ja nimenomaan pitää ennallistamisten kautta pyrkiä entisestään parantamaan.

2.3.1 Uudenmaan erityispiirteet

Uudellamaalla tulee ehdottomasti tarkastella myös sellaisia kohteita, joiden pinta-ala ei välttämättä muualla Suomessa olisi riittävä, koska maakunnan soiden määrä, luonnontila ja laatu ovat eittämättä maamme pahimmin muuttuneita. Uudenmaan suoluonto lienee kärsinyt maassamme ylivoimaisesti eniten. Soiden hydrologiaa eli vesitaloutta on vuosisatojen aikana jo niin vakavasti muutettu, että se vaikuttaa jo tietyillä vesimuodostumilla ratkaisevasti mm. alivirtaamiin ja tulviin ja sitä kautta koko alapuolisen valuma-alueen eliölajistoon niin veden alla, kuin rantavyöhykkeessä ja laajemmaltikin.

Uusimaa sijaitsee myös merkittävältä osin hemiboreaalisella vyöhykkeellä, ja sen ilmasto-olot ovat Suomen mittakaavassa poikkeukselliset mm. runsaan sateisuuden ja lauhan ilmaston vuoksi. Maakunnan maaperässä tavataan myös yleisesti emäksisiä kivilajeja, jotka mahdollistavat omalaatuisen vaateliaan kasvillisuuden (mm. kämmeköitä) esiintymisen alueen soilla. Alueen harjumuodostumat lisäävät myös huomattavasti pohjaveden syntymistä ja lähteisyyden ilmenemistä alueen soilla.

Suoluontotyypeistä riippuvaiset ekosysteemit ja ekosysteemipalvelut ovat vakavasti häiriintyneet ja kärsineet ihmisperäisestä toiminnasta koko Uudellamaalla. Maakunnan soiden suhteellinen ennallistamistarve on maamme suurimpia, kun sitä suhteutetaan maakunnan ja sen soiden pinta-alaan sekä poikkeuksellisten suoluontotyyppien ja eliölajien esiintymiseen. Uudellamaalla suoluontotyyppien kohtalo ja ennallistamisten toteutuminen vaikuttavat erittäin keskeisesti myös vesistöjen ja rannikkovesien tilaan, joka sitoo soiden kohtalon konkreettisesti yhteen vesienhoidon suunnittelun kanssa.

Erityisesti Uudellamaalla tulee kiinnittää huomiota ensimmäisen ja toisen Salpausselän rinteillä ja juurella sijaitseviin lähdevaikutteiset suoalueisiin, joihin liittyy arvokkaita pienvesiä tai joilla on merkittävää tulvavaikutusta. Myös alueen viimeisten alkuperäisten taimenkantojen elinalueiden veden määrälle ja laadulle elintärkeitä suoalueita tulisi huomioida kohteita valitessa, sillä kyseisillä puroilla on usein muitakin merkittäviä luontoarvoja ja arvokkaita luontotyyppiyhdistelmiä.

2.3.2 Eräitä esimerkkejä huomionarvoisista kohteista Uudellamaalla

Naturaan kuuluvan Mossabäckenin alkulähteenä toimiva Antamossen Raaseporissa on ennallistamiskelpoinen entinen lettosuo, jonka läheisyydessä sijaitsee suojelusoista mm. Strykmossen, Varvarinsuo ja Nymoran suo.

Vihdin-Nummelan alueen suot Villurinsuo ja Maasojan Pillisuo, joiden alueella purkautuu lähteisyyttä alapuolisiin arvokkaisiin purouomastoihin. Vahvasti lähdevaikutteisella alueella suurin osa muista seudulle luonteenomaisista soista on tuhottu.

Karkkilan-Haaviston-Vihtijärven alueen suot kuten Toivike, Saaressuo, Kyröinsuo ja Ali-Kärrin korpi liittyvät laajempaan kokonaisuuteen, johon kuuluvat mm. Haaviston Natura-alueen jo suojellut suot ja Karkkilan Asemansuo sekä Karkkilan-Lopen Keihässuo. Alueen soilla on merkittävää lähdevaikutusta ja arvokasta lajistoa sekä yhteys pienvesiin, mutta ne tarvitsevat selkeästi laajalti ennallistamistoimia.

Hyvinkään-Nurmijärven Uudenmaan mittakaavassa poikkeuksellisen laajat säilyneet ja toisaalta harvinaisia suoluontotyyppisiä sisältävät lähde- tai tulvavaikutteiset suot kuten Matkunsuo (suojelematon osa), Kurkisuo-Porrassuo (suojelematon osa), Petkelsuo (suojelematon osa), Suomiehensuo eli Hanhisuo ja Hirvisuo sekä Kalkkilammin alueen suojelemattomat suoalueet. Sisältävät paljon ennallistamiskelpoista alaa, jonka suojelua on muuttuneen luonnontilan vuoksi toistaiseksi karsastettu.

Oittaaan Isosuo sijaitsee usean nykyisen suojelualueen välissä ja Nuuksion kansallispuiston välittömässä läheisyydessä Espoon- ja Mankinjoen vesistöalueen vedenjakajalla. Suolla on useampia luonnontilaisia allikkolähteitä ja sieltä laskee kaksi arvokasta puroa. Molemmilla alapuolisilla valuma-alueilla elää luonnonvarainen todennäköisesti alkuperäinen taimenkanta. Suon tila edellyttää nykyisellään lähinnä vain vähäisiä ennallistamistoimia.

2.4 Lisätoimet

Paitsi nyt suojeluohjelmaan lisättävien soiden tulevaisuuden suojelulla, on tärkeää pyrkiä elvyttämään Suomen suoluonnon tilaa laajemmaltikin ihan aktiivisia suojelutoimia. Tärkeää olisi luopua kannattamattomista suoalueiden ojituksista, oli kyse uusista ojituksista tai nk. uudistusojituksista. Päinvastoin tulisi selvittää heikosti metsätalouskäyttöön sopivien ojitettujen suokohteiden laajuutta ja sopivuutta ennallistamiskohteiksi.

2.5 Korvaavien luontaisesti ennallistuvien kohteiden hyödyntäminen

Varsinaisten luonnontilaisten suoluontotyyppien ohella nykyisessä tilanteessa tulisi kartoittaa myös mahdollisuudet hyödyntää esimerkiksi majavien luontaisesti patoamalla synnyttämien tulvavaikutteisten luonnollisesti ennallistuvien kohteiden huomioimista vähintäänkin paikallistasolla metsätalouden ja metsien- sekä soidensuojelun suunnittelussa, jos ei nykyisen suojeluohjelman puitteissa.

Helsingissä 1.3.2013

Virtavesien hoitoyhdistys ry